

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

בכורות לב

עניין: גזירה שוה לחומרא ולקולא,
לחומרא ילפינן

פתיחה כוללת לפרי מגדים ח"א אות י'

י. המעלה ומדרגה הב' היא גזירה שוה והקישא דהם כדבר המפורש ממש שהרי עונשין מגזירה שוה והקישא כמבואר בסנהדרין פרק הנשרפין אל תהי גזירה שוה קלה בעיניך הגהה זמה⁶⁹ כו', ובפסחים דף כ"ד ע"א וכי תימא אין מזהירין מן הדין הקישא הוא, ובספרי גינת וורדים ביארנו זה והם ככתוב מפורש בתורה אף לענין דיו כמ"ש מהרש"א ז"ל ב"ק⁷⁰ גבי מפץ במת יע"ש. ואמנם צריך לדעת כי כפי דעתי באם יש גזירה שוה לחומרא וגזירה שוה לקולא וכן בהקישא, דאין עונשין מהם, דנחי דלקולא וחומרא לחומרא ילפינן היינו מספק צריך להחמיר⁷¹, ומ"מ מספק אי אפשר לענוש מספק אף מלקות וכל שכן מיתת ב"ד. עי' קידושין דף ל"ג ע"ב ובתוס' שם⁷².

אתוון דאורייתא אות יח

והנה כבר תמנהו האחרונים^י בזה מש"ס יצמות [ח' ע"א], ומש"ס קידושין [ס"ח ע"א], והביאו גם כן דברי המוספות [ב"ק ג' ע"א ד"ה דומיא] שכתבו אהא דלקולא ולחומרא לחומרא מקשינן, וזה לשונם: "ואומר ר"ת דמדה היא בחורה, לא שגא באיסורא ולא שגא בממונא" — עד כאן לשונם, אלמא דמדה היא ומטעם ודאי היא, ומועלת אפילו להוציא ממון.

מביא ט' ראיות דהא דלחומרא מקשינן הוי מטעם ודאי

[ב] והנה יש לי להביא גם כן כמה מקומות דמוכחי דהא דלחומרא מקשינן הוי מטעם ודאי ולא משום דספיקא דאורייתא לחומרא, והם:

(ט') עיין עוד בזכורות [ל"ז ע"א], דקאמר ד"ל לא יגאל" דכתיב דחרמים^י הוא מופנה, דלא יאמר "לא יגאל" דחרמים ולילף ממעשר: מה מעשר קדוש ואינו נגאל, אף חרמים קדושים ואינם נגאלין.

ובתוספות שם [ד"ה "דלא"] כתבו וזה לשונם: "וא"ת דילמא הוי ילפינן מהקדש דתפדה? וי"ל דלחומרא ילפינן" — עד כאן לשונם.^י

והשתא הרי לאו ד"ל לא יגאל" הוא במלקות כמבואר בזכחים [ט' ע"א],^י ואם כן אכתי הא איכא נפקותא לענין מלקות, דמכא הא דלחומרא דרשינן הרי ליכא מלקות אס הוא רק מטעם ספק וכנ"ל.

ועל כרחק דגם הא דלחומרא דרשינן הוא מטעם ודאי, ומועיל אפילו למלקות.

ועוד יש נפקותא בזה, להיכא דעבר ופדה, אס מעות הפדיון קדושים מספק, ואס ילא החרס מקדושתו מספק על כל פנים. דהשתא דכתיב "לא יגאל" — המעות הם חולין ודאי, והחרס עדיין קדוש בודאי, וחייבין עליו במזיד מלקות ובשוגג מעילה, כשאר הקדש דחרמים — כל זמן שלא באו ליד כהן הרי הן כהקדש לכל דבריהם.

מה שאין כן מכא הא דלחומרא דרשינן, אס הוא רק מטעם ספק הרי היה החרס רק קדוש מספק, וגם המעות היו קדושים מספק, ואס כן איכא נפקותא טובא.

ואולם יש לומר דגם מכא הא דלחומרא דרשינן היה נשאר החרס בקדושתו והמעות היו חולין עדיין — מטעם חזקה, ויש לפלפל בזה ואין להאריך.

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHALASHON